MURRA KOODI

Murra koodi!
Alkuperäisteos Crack the Code

Käännetty ja mukautettu suomeksi
tekijän Marion Ripleyn luvalla.
Toimittajat:
Anneli Salo ja Braille-neuvottelukunta

Braille-neuvottelukunta 2015

Tätä vihkosta saa kopioida ja levittää
vapaasti epäkaupallisiin tarkoituksiin.

Kannen ja kirjan graafinen suunnittelu,
kuvitukset ja taitto Essi Olkkonen.

Pistekirjoituksesta

Pistekirjoitus eli braille on kohokirjoitusta, jota sokeat ja heikkonäköiset ihmiset lukevat sormenpäillä. Pistekirjoitusta luetaan vasemmalta oikealle aivan kuin tavallista tekstiäkin.

Jotkut oppivat lukemaan pistekirjoitusta hyvin nopeasti.
He pystyvät lukemaan paksujakin kirjoja kuten Harry Pottereita.
Jotkut taas käyttävät pistekirjoitusta vain nimilappuihin ja muistiinpanoihin. Kaikille sokeille ja joillekin heikkonäköisille lapsille pistekirjoituksen käyttö on paras keino oppia luku- ja kirjoitustaito.

Kun näkevät ihmiset katsovat pistekirjoitusta, he näkevät sekavan rykelmän pisteitä. Heidän on vaikea kuvitella koskaan lukevansa sitä silmillä tai sormilla. Mutta heti kun tietää mitä katsoo, se muuttuu paljon helpommaksi.

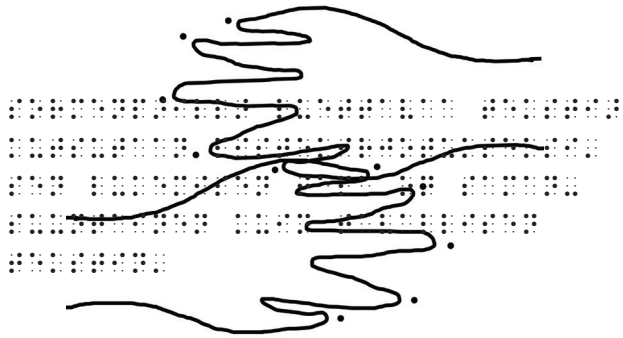

Koodi on yksinkertainen.

Pistekirjoituksen yksi kirjain vastaa aina yhtä tavallisen kirjoituksen kirjainta. Lisäksi tarvitaan muutama symboli välimerkkejä ja numeroita varten.

Kuinka pisteet toimivat?

Kutakin kirjainta vastaava pistekirjoitussymboli muodostuu yhdestä kuuteen pisteestä. Nämä pisteet on ryhmitelty samoin kuin arpanopassa tai dominonappulassa.

Kuhunkin pisteeseen voidaan viitata numerolla.
Perkinsin pistekirjoituskoneen näppäimet vastaavat oheisen kaavion mukaisia pisteitä.
Jos voit viettää tunnin tai parin tämän vihkosen parissa, huomaat että lopulta voit aika helposti lukea kokonaisen sivun pistekirjoitusta.

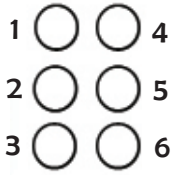

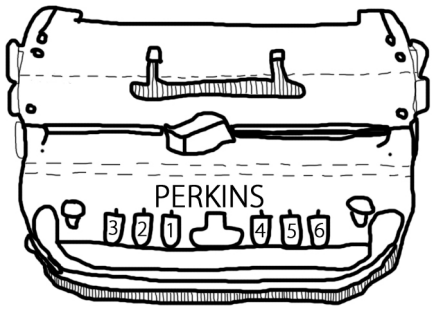

Aakkoset

Tässä on kymmenen ensimmäistä kirjainta:

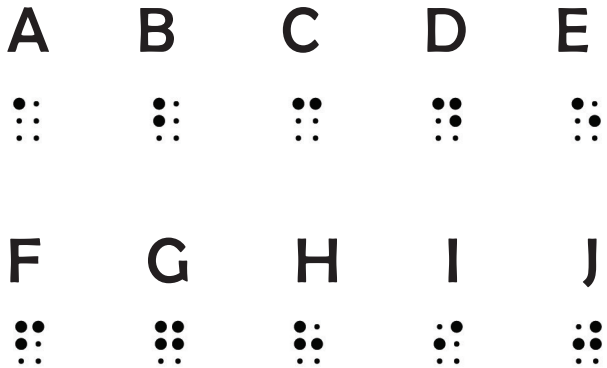

1. Väritä kynällä pisteet, joista kirjaimet muodostuvat:

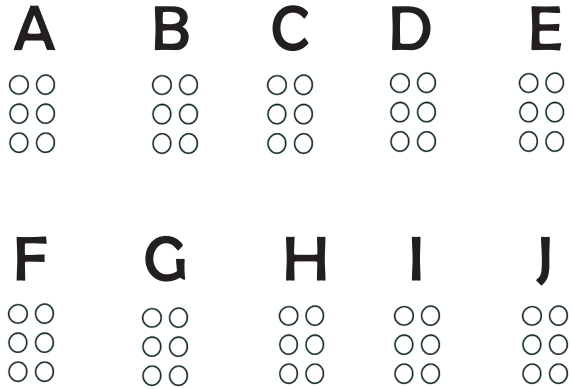

2. Tässä ovat kirjaimet A-J uudelleen, mutta yksi kirjain on kahteen kertaan. Mikä kirjain?

3. Löydätkö sanoille parit pistetekstistä?

ahde hei aja eija

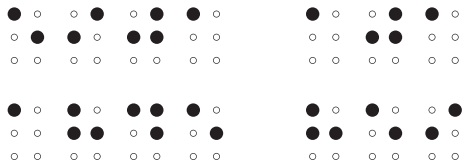

4. Osaatko lukea nämä lauseet?

kissa kävelee tikapuita pitkin taivaaseen.

on iloinen tyttö.

voitti Euroviisut 1974.

5. Kirjoita sanat pistekirjoituksella!

ida

aihe

hei

cafe

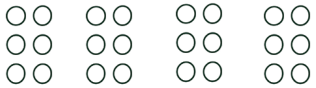

ihaa

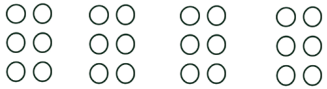

jade

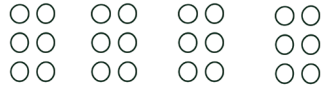

Pääsitkö sivun loppuun?
Onneksi olkoon - olet jo oppinut kolmasosan aakkosista!

Olet jo oppinut nämä kirjaimet:

A B C D E

F G H I J

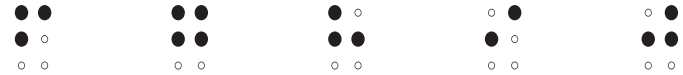

Tässä on viisi uutta:

K L M N O

6. Väritä pisteet, joista kirjaimet muodostuvat:

K L M N O

7. Etsi vastakohdat seuraaville sanoille:

suru käsi vasen kamala kyllä lihava yllä

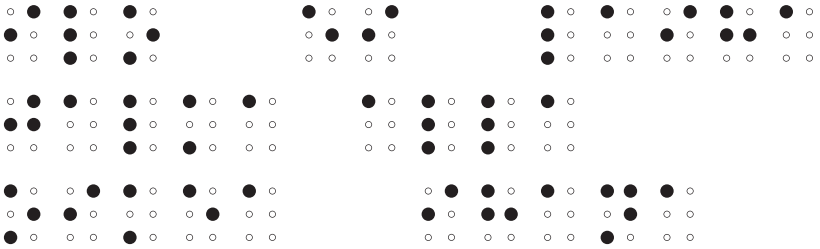

8. Murhamysteeri

Kun ⠁⠃⠉⠙ ⠑⠋⠛⠓ löytyi kuolleena

⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁ kuppilasta ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ssa,

⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁ tienneet, ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁

murhaaja.

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ⠊⠚⠅⠇⠁ ollut mikään pyhimys.

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ⠊⠚⠅⠇⠁ kiristänyt veljeään

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁ .

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ⠊⠚⠅⠇⠁ myös pakottanut

sisarensa ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ rahaa,

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁ menetti sitten uhkapelissä.

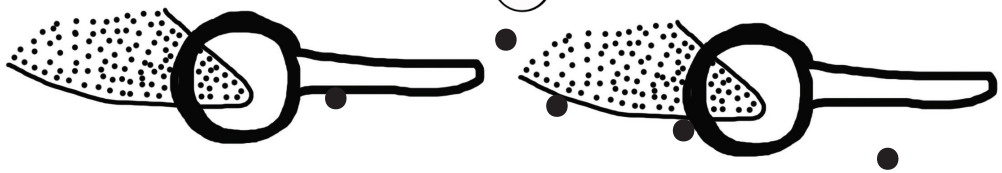

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ teki vakuutuspetoksen ⠊⠚⠅⠇⠁ hän

joutui vankilaan ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ssa.

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ valehteli vanhalle isälleen, avioliitto

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ kanssa hajosi ⠊⠚⠅⠇⠁ kerran

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ jopa kaappasi lentokoneen

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁ sta

⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ . Hyvin ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ halusi

tappaa hänet.

Mutta kuka ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓⠊⠚⠅⠇⠁⠎⠞⠁⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓

murhaaja? Sehän ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ ⠁⠃⠉⠙⠑⠋⠛⠓ !

Ja nyt ovat aakkoset jo puolessa välissä...
Olet jo oppinut nämä kirjaimet:

A B C D E

F G H I J

K L M N O

Tässä on seitsemän uutta:

P Q R S T U V

9. Väritä pisteet, joista kirjaimet muodostuvat:

10. Etsi kaupat!

11. Katso uudelleen uusia kirjaimia.

Yritä nyt muistaa ne. Merkitse kirjaimet.

P Q R S T U V

12. Sanojen etsintää.

Kirjoita nämä juomat pistekirjoituksella.

mehu

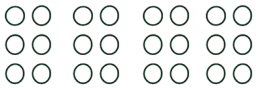

limu

maito

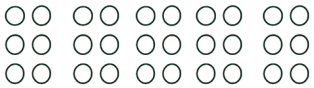

tee

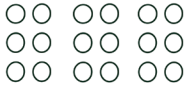

vesi

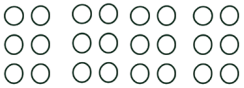

sima

Etsi nyt sanat alla olevasta laatikosta, vaaka- tai pystysuoraan. Löydätkö yhden ylimääräisen?

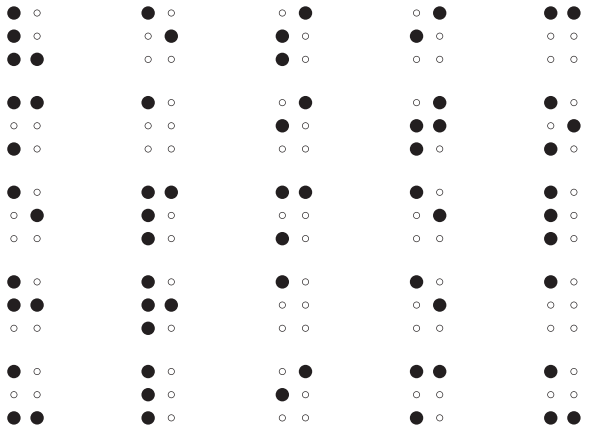

Välimerkit

Ennen kuin katsomme viimeisiä kirjaimia, on aika tutkia vähän välimerkkejä. Toisin kuin kirjaimissa, välimerkeissä ei käytetä kahta ylintä pistettä.

Tämä on piste. Kopioi se 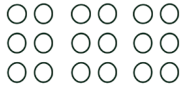

Tarvitsemme myös

pilkun, Kopioi se 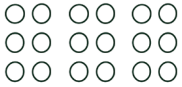

huutomerkin ! Kopioi se 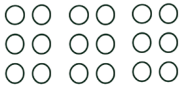

ja kysymysmerkin ? Kopioi se 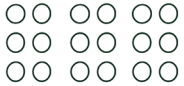

13. Täydennä pistekirjoituksen välimerkit seuraaviin lauseisiin:

Menin kauppaan ostamaan munia, juustoa, maitoa ja limpun.
Unohdinko jotain? Vaipat? Saippuan? Perunat? Aivan! Suklaan!

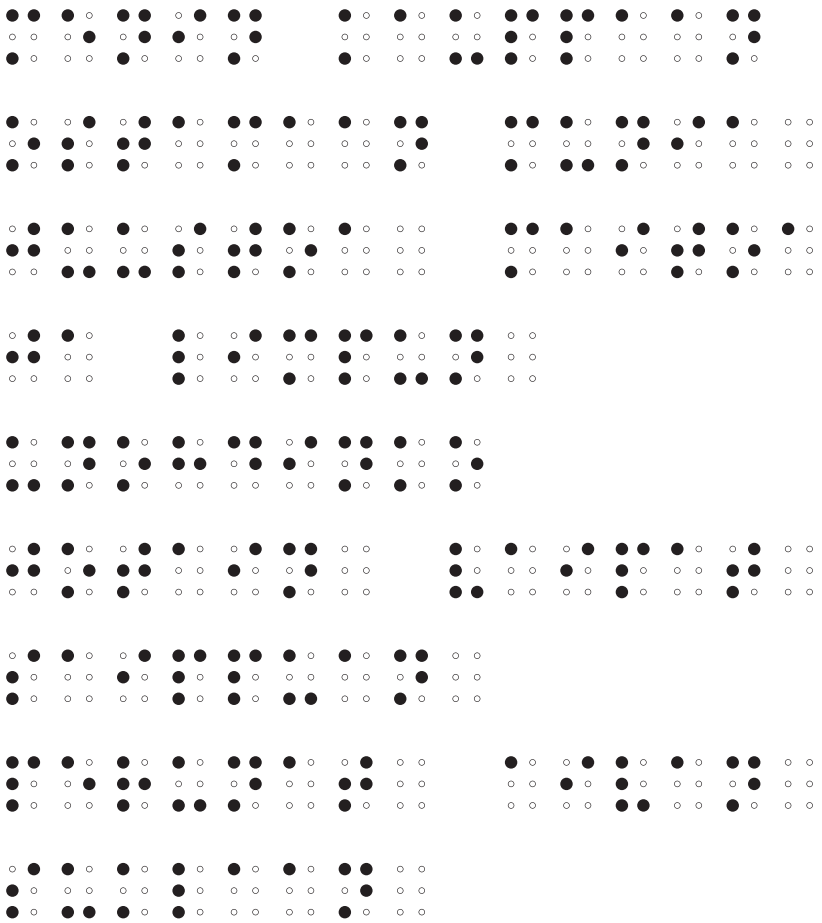

Suuraakkoset

Pistekirjoituksessa käytetään myös suuraakkosia kuten painetussa tekstissä muuallakin.
Isojen kirjainten eteen laitetaan ison kirjaimen merkki.

Näin pistekirjoituksen käyttäjät oppivat, kuinka isoja kirjaimia käytetään.

Ison kirjaimen merkki on piste 6 eli tämä

Ison kirjaimen merkkiä käytetään jokaisen lauseen alussa, nimien alussa ja kaikkialla missä iso kirjain esiintyy painetussa tekstissä.

14. Lue seuraavat sanat ja löydä joukosta outo lintu!

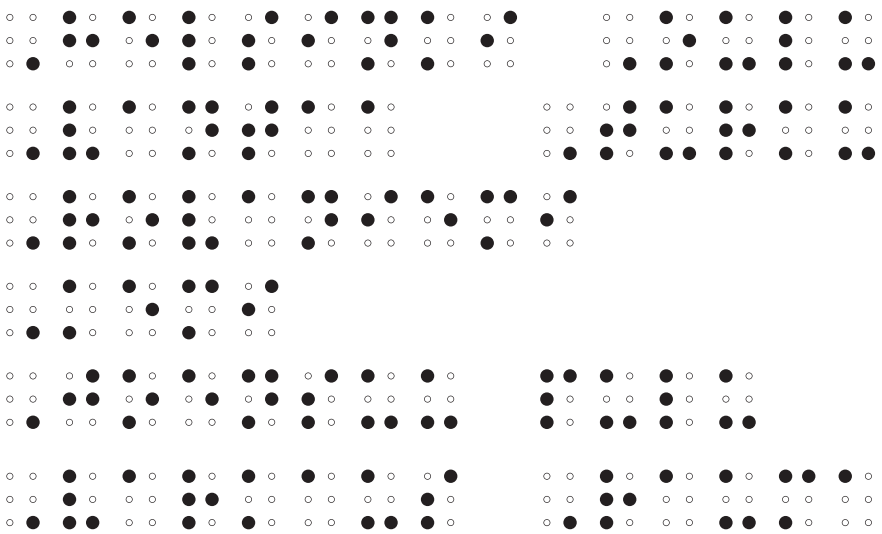

15. Täydennä kuuluisuuksien nimet - unohtamatta ison kirjaimen merkkiä alusta.

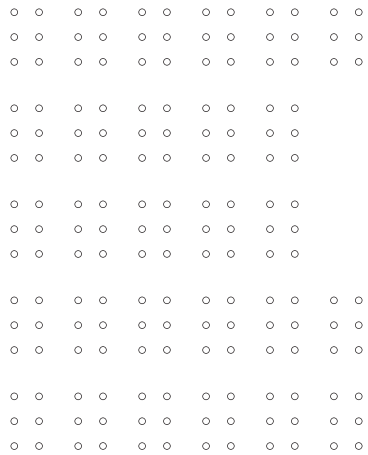

Koivuniemi (laulaja)

Räikkönen (formulakuski)

Jansson (Muumi-kirjailija)

Selänne (jääkiekkoilija)

Niinistö (presidentti)

Harry (velho-oppilas)

Ja nyt loput kirjaimet. Olet jo oppinut nämä:

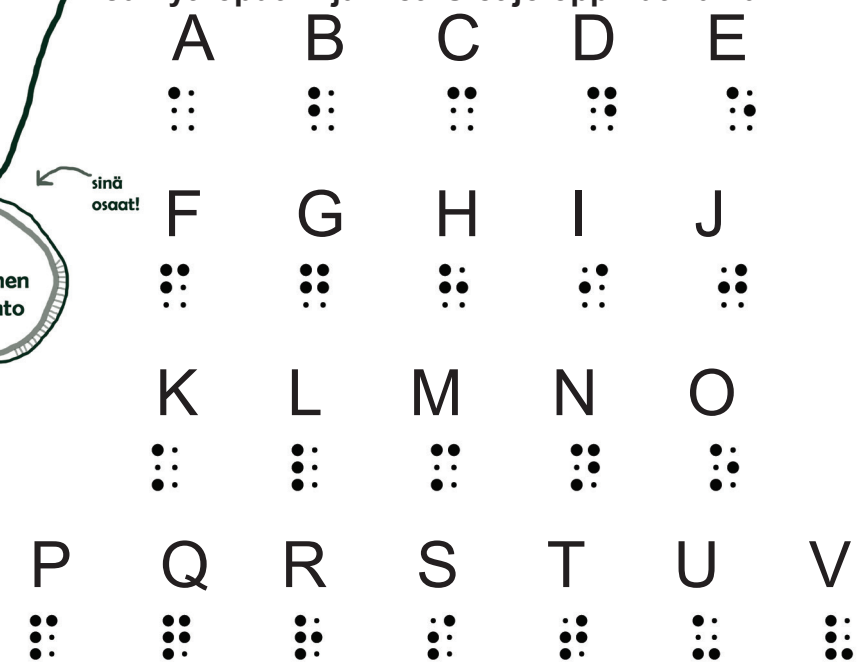

Viimeiset seitsemän kirjainta:

16. Väritä pisteet, joista kirjaimet muodostuvat.

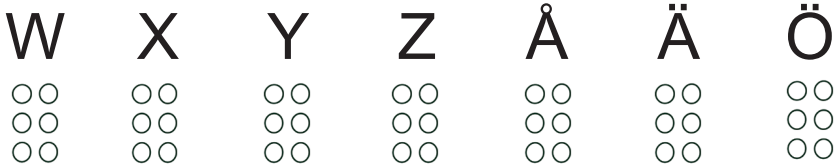

17. Kirjoita etunimesi (iso kirjain alkuun!) :

18. Ympyröi syntymäkuukautesi:

19. Harjoittele kirjaimia:

Näppäimistön ylimmän rivin alku on

Kirjoita sanat:

pizza

ötökkä

Lexus

Vähän lisää välimerkeistä

Painetussa tekstissä ihmisten puheenvuorot kirjoitetaan lainausmerkkeihin ”kuten tässä”.

Pistekirjoituksessa puheenvuorot alkavat ja loppuvat pisteiden 5 ja 6 muodostamalla merkillä.

20. Kopioi tämä pistekirjoitus välimerkkeineen.

”Tämä”, hän sanoi, ”on tosi kivaa”.

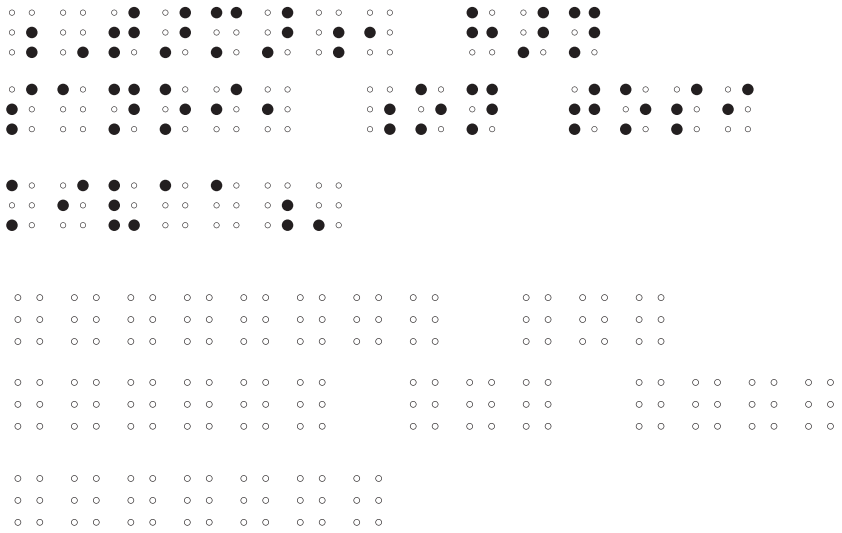

21. Lisää nyt välimerkit tähän lauseeseen:

Sinä sanot ”terve”, ja minä sanon ”hei sitten”.

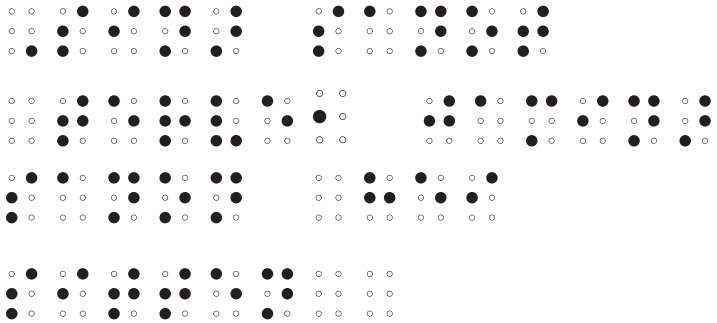

Tavuviiva on tarpeen suomen pitkissä sanoissa.

Joskus piste-
kirjoitusta
kutsutaan myös
braille-
kirjoitukseksi.

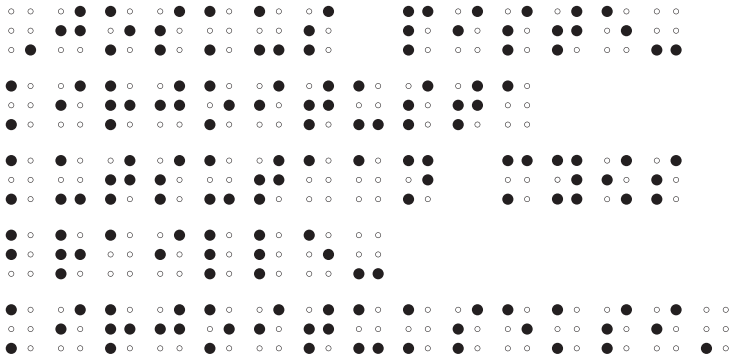

22. Ja tässä on hauska juttu!

Numerot

Lopuksi, sinun täytyy tuntea muutamia numeroita.

Kun käytetään numeromerkkiä ⠼ kirjainten a - j edessä, kirjaimet muuttuvat numeroiksi.

Siis tällä tavalla:

1	2	3	4	5
⠁	⠃	⠉	⠙	⠑
6	7	8	9	0
⠋	⠛	⠓	⠊	⠚

Ja pitempien lukujen alussa tarvitaan vain yksi numeromerkki:

10	11	12
⠁⠚	⠁⠁	⠁⠃

20	100	2014
⠃⠚	⠁⠚⠚	⠃⠚⠁⠙

23. Täydennä puuttuvat numerot.

Yleinen hätänumero on ○○ ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ ○○

James Bond on agentti ○○ ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ ○○

Vuodessa on ? kuukautta ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○

Nyt on vuosi ○○ ○○ ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ ○○ ○○

24. Loton voittonumerot ovat

3 5 17 26 29 34 39.

○○ ○○ / ○○ ○○ / ○○ ○○

○○ ○○ / ○○ ○○ / ○○ ○○

○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○

○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○

○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○

○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○ / ○○ ○○ ○○

Mikä näistä ei ollut mukana voittonumeroissa?

⠼⠉⠑ ⠼⠉⠙ ⠼⠁⠚⠚

Tässä on lisää lukuharjoituksia.

Vitsit ovat kirjasta *Vasikka ilman muuta, Parhaat koululaisvitsit 2012.*

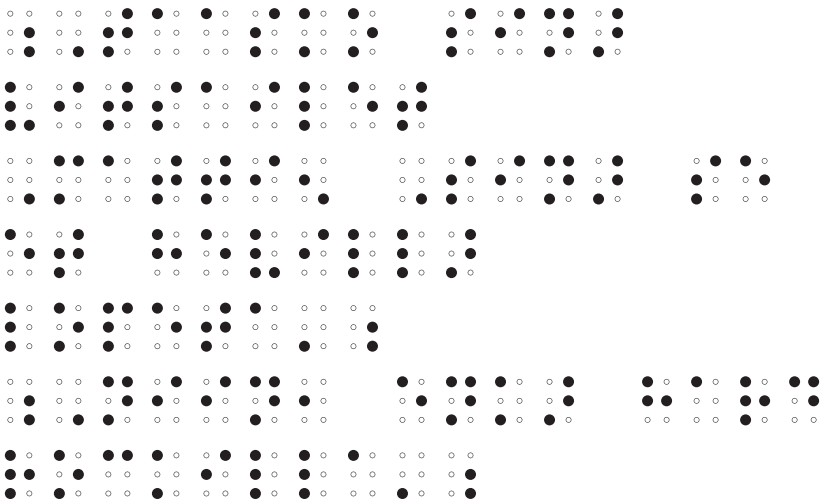

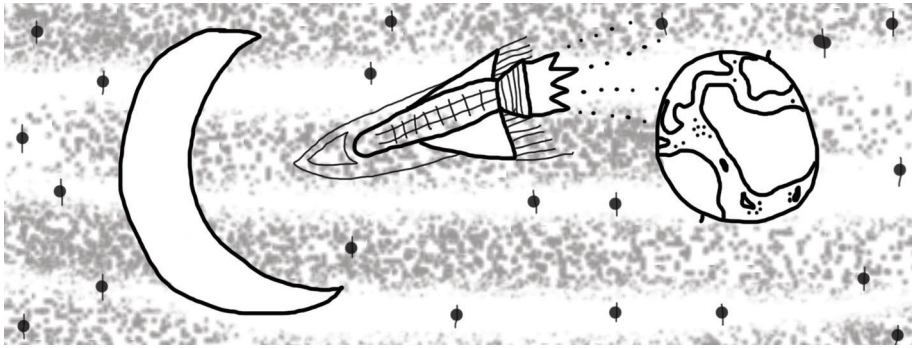

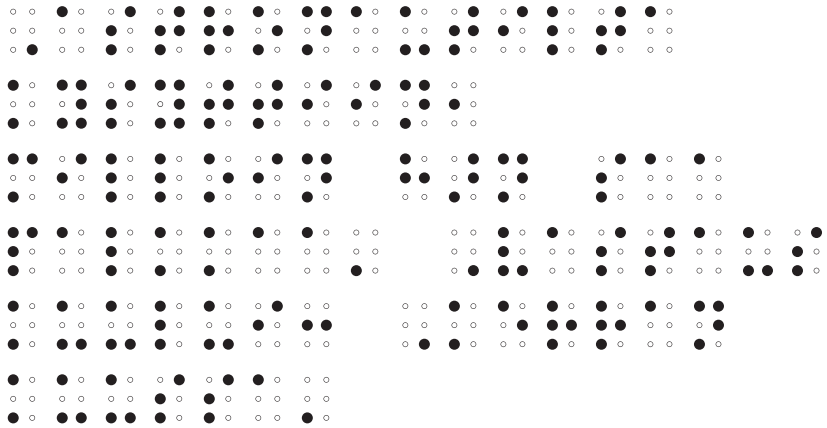

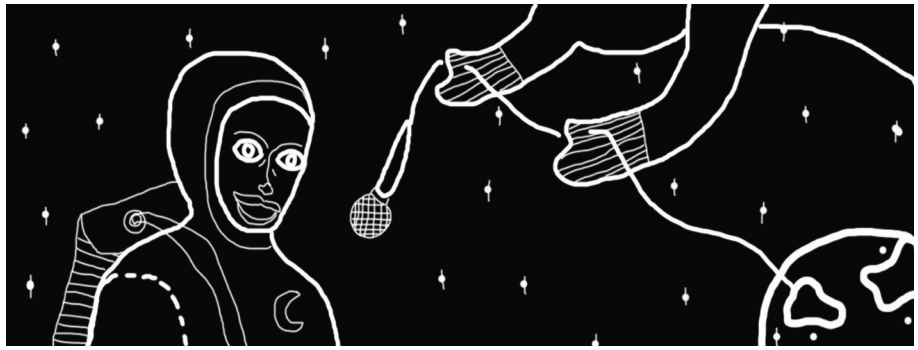

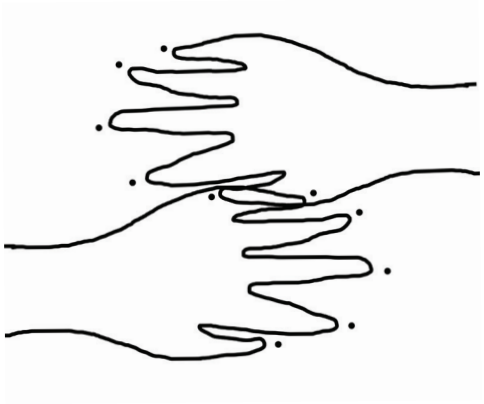

Lisätietoja pistekirjoituksesta löydät Braille-neuvottelukunnan www-sivuilta: www.pistekirjoitus.fi

Pistekirjoitusta voit myös opetella oppaasta Pistekirjoituksen perusteet.

Mukavaa, että olit ratkaisemassa koodia!

Lisätehtäviä!

Jatka alla olevia lauseita pistekirjoituksesta, mitähän keksit?

: OPPIMINEN :

Minulle haastavimpia kirjaimia olivat:

Minulla oli hauskaa seuraavien kirjaimien kanssa:

Miltä pisteillä kirjoittaminen tuntui?

: KIRJOITA PISTEILLÄ :

Huom! Piirrä pisteiden kohdat itse. Kirjoita

lempisanojasi.

inhokkisanojasi.

Keksi nimi vihkon kanneessa olevalle hahmolle.

Jos pääsit tänne asti, muista onnitella itseäsi.

Hienoa, olet pisteiden mestari!